Tentative de diversificare şi modernizare a serviciilor oferite de colecţiile speciale ale bibliotecii

IOANA DRAGOTĂ
Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu"
Maramureş

Nu cred că se poate scrie despre diversificarea şi modernizarea serviciilor oferite de colecţiile speciale la un mod prea general, fără a risca utopii. Ca bibliotecar, mă raportez la condiţiile concrete în care lucrez şi care îmi influenţează, cu siguranţă, percepţia. În ultimă instanţă, nu pot să scriu decât despre felul în care îmi privesc profesia şi despre ce sper să realizez, îndemnată fiind şi de un vădit sentiment de solitudine profesională - specializarea în carte veche şi rară e o specializare... rară (anul trecut, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură a finalizat un prim curs de profil), întâlnirile sunt rare, dedicate, de regulă, prezentării rezultatelor cercetării şi nu muncii propriu-zise de bibliotecă, schimburile de experienţă sunt ca şi inexistente.

E greu să-ţi stabileşti norme şi standarde dacă nu te poţi raporta la ce se realizează în domeniu, dacă nu găseşti, cât de cât, similitudini - foarte importante, pentru că funcţionează o ierarhizare după dimensiunea şi valoarea colecţiei, de care depind şi oportunităţile de cercetare. În multe cazuri, bibliotecarii ce lucrează la colecţii speciale sunt dublaţi de experţi şi cercetători remarcabili în domeniu. Am însă convingerea că întreaga activitate a bibliotecarului, inclusiv munca de cercetare, trebuie abordată în finalitatea punerii în valoare a cititorilor - de aceea există bibliotecari. Se prea poate să am aceste idei din cauza specificului colecţiei pe care o gestionez, aşa că este momentul să prezint o:

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

CASETĂ TEHNICĂ

Fondul de documente: 19.000 u. b. (cărţi, publicaţii seriale, mape documentare, hărţi, cărţi poştale, fotografii etc.); cronologic, publicaţiile acoperă anii 1538 - 1947; există numeroase exemplare cu valoare bibliofilă (119 cărţi vechi româneşti şi străine, peste 600 cărţi cu autografe semnificative etc.); predomină lucrările de istorie (în special Transilvania şi Maramureş);

Dotări: sală de lectură cu 12 locuri; 2 staţii de lucru (bibliotecar şi cititor), conexiune Internet, imprimantă în reţea, scanner (DVD writter şi copiator, uşor accesibile);

Publicul utilizator: puţin numeros, cercetători (profesionişti şi amatori).

De menţionat că echipa managerială a bibliotecii promovează o politică de activism intens, pe care a trebuit să o aplic - situaţie cu totul inedită, dacă ţinem cont de faptul că, până în 1989, colecţiile speciale ale bibliotecii noastre îndeplineau şi rolul de fond de cenzură, cu acces drastic restricţionat, mediatizarea lor fiind ca şi inexistentă. Sigur că, limita activismului s-a impus de la sine: până la a nu periclita integritatea fondului. (Am considerat necesare aceste date, pentru a fixa cadrul şi perspectivele în care pun problema modernizării şi diversificării serviciilor, ştiind că nu orice se potriveşte oriunde şi oricând).

Din fericire, conjunctura este favorabilă creşterii numărului de cititori: interesul crescut pentru rescrierea istoriei Transilvaniei, cu posibilităţile de interpretare ivite, dărâmarea tabu-urilor şi recuperarea spaţiilor albe; supradimensionarea învăţământului superior, cu afluenţa de lucrări de licenţă şi doctorat; existenţa frământată a profesorilor din învăţământul liceal interesaţi de lucrări de grad şi parteneriate; amploarea fără precedent a activităţii editoriale, care face accesibilă publicarea cărţilor, pe fondul „febrei" monografiilor locale - efect colateral al integrării europene şi al

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

globalizării (referitor la Maramureş, am identificat, până în prezent, peste 60 de lucrări de acest gen).

Am pornit de la câteva lucruri extrem de simple, foarte cunoscute şi atât de importante, încât consider obligatoriu să le menţionez de fiecare dată: curăţenie, o ambianţă plăcută, personalizată, asigurarea, pe cât posibil, a intimităţii, printr-o dispunere adecvată a mobilierului, grijă vădită pentru crearea de condiţii propice studiului, amabilitate, respect, interes autentic, împreună cu efortul constant de cunoaştere a fondului şi de promovare a lui, prin includerea în catalogul on-line al bibliotecii. Numai de aici pornind, putem vorbi despre tentative de modernizare şi diversificare a activităţii - în cazul nostru, acestea s-au impus, de cele mai multe ori, ca răspuns la solicitările cititorilor. (Îngrijitorul celei mai frumoase livezi pe care am văzut-o cândva, mi-a spus că a ales să planteze doar pomii care creşteau şi în mod natural în zonă).

S-au conturat, astfel, câteva direcţii de acţiune:

A. Lărgirea ariei de informaţii, găsirea unor mijloace suplimentare de îmbogăţire a fondului, noi căi de comunicare cu cititorii. Cât timp mai vorbim despre carte?

Este o lege a muncii bibliotecarului că acurateţea informaţiilor oferite depinde de gradul de cunoaştere a fondului, cu accent pe cunoaşterea în adâncime. De aceea, cred că un bibliotecar onest trebuie să ţină cont, în alegerea temelor proprii de cercetare, de nevoile de informare ale cititorilor, înţelegând aici realizarea de bibliografii, indici, descrieri analitice etc. Utilă este şi cunoaşterea, într-o măsură rezonabilă, a colecţiilor mai importante din zonă. În această idee, avem în derulare un parteneriat cu Muzeul Judeţean de Istorie şi intenţionăm unul cu Arhivele Statului din localitate.

Folosirea cu discernământ a Internetului, cunoaşterea câtorva site-uri mai importante unde pot fi găsite lucrări integrale, fragmente sau documente pe care nu le deţinem, consultarea cataloagelor on-line ale altor biblioteci pentru împrumutul interbibliotecar (lista Biblos), frecventarea anticariatelor on-line (în ideea că, dacă există şi merită, atunci poate fi cumpărat) se numără şi ele printre cele mai la îndemână mijloace de extindere a ariei de informaţii. Documentele obţinute prin copiere, scanare sau digitizare sunt

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

păstrate în mape sau fişiere pe calculator, în ideea că pot fi obiectul unor solicitări ulterioare.

Pentru cercetări desfăşurate pe perioade mai îndelungate, pentru cititori din alte localităţi, precum şi în cazul unor solicitări care necesită un răgaz de căutare am recurs la „darea în urmărire a temelor," adică, am creat fişiere-dedicate în care, pe măsură ce găsesc, şi dacă găsesc, colectez informaţii la tema respectivă. Când există solicitări, răspund telefonic (informaţii) sau prin poşta electronică (liste, scanări, fotografii digitale etc.), timpul cercetătorilor fiind, cu siguranţă, un lucru extrem de valoros. Biblioteca noastră nu are o adresă special dedicată serviciilor de acest gen, aşa că răspund la adresa ioana_dragota@bibliotecamm.ro, cu condiţia ca numele expeditorului să-mi fie cunoscut sau subiectul să fie clar precizat.

Din punct de vedere tehnic, cititorilor li se asigură accesul la Internet, posibilitatea redactării lucrărilor pe calculator, listarea unui număr rezonabil de pagini, copierea, scanarea, digitizarea documentelor pentru care este permisă operaţiunea respectivă şi realizarea de înregistrări pe suport magnetic.

Poate că este locul potrivit pentru câteva referiri la digitizarea fondului. Priorităţile au fost stabilite în funcţie de valoare, unicitate, grad de uzură, rată de solicitare. Până în prezent, au fost digitizate: un manuscris, paginile cu mărci de proprietate sau cu alte particularităţi şi câteva publicaţii seriale locale. Am început, de asemenea, digitizarea paginilor de titlu şi ale celor cu particularităţi din cărţile vechi, în ideea că multe dintre acestea vor fi, în timp, digitizate integral de biblioteci mai mari, în cadrul proiectelor naţionale. S-a creat astfel, încetul cu încetul, ceea ce am numit **biblioteca digitală**, adică, un director ce conţine următoarele subdirectoare: **manuscrise** (manuscrise, acte, corespondenţă etc.), **cărţi**, **seriale** (***Baia Mare***, 1926-1934, ***Gutinul***, 1889-1890, ***Graiul Maramureşului***, 1932-1950, ***Pupăza***, 1926-1927, ***Transilvania*** - numerele lipsă etc.), **imagini** (cărţi poştale, fotografii, hărţi etc.), **bibliofilie** (exemplare cu valoare bibliofilă, mărci de proprietate etc.), fişiere ce pot fi consultate în cadrul secţiei, parte dintre ele fiind accesibile la toate staţiile din reţeaua bibliotecii. Biblioteca digitală conţine şi lucrări din colecţiile altor biblioteci, pe care nu le deţinem (până în prezent avem

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

completări ale colecţiei de seriale locale), precum şi lucrări realizate de cititori (legate tematic de profilul secţiei).

Cert este că, în timp, s-a creat o bază de date ce necesită prelucrare biblioteconomică. Aşa că, printre proiectele imediate, se numără şi cuprinderea în TINLIB a fişierelor respective, cu tot ceea ce presupune acest lucru: catalogarea conform standardelor pentru resurse electronice ISBD (ER), găsirea unor modalităţi adecvate de cotare şi organizare. Ideal ar fi ca biblioteca digitală să poată fi accesată din pagina web a bibliotecii www.bibliotecamm.ro, o vizită pe site contând ca o vizită la bibliotecă, în ultimă instanţă. Ar fi un pas însemnat în democratizarea accesului la colecţiile speciale. Mai menţionez că serialele digitizate sunt disponibile şi pe suport magnetic (CD, DVD), ele putând fi consultate pe loc sau împrumutate la domiciliu.

Pentru conservarea bunurilor aparţinând patrimoniului cultural naţional mobil - tip carte, există norme riguroase. În plus, mediul de lucru la colecţii speciale nu este unul foarte sănătos, de aceea se şi impun măsuri de protecţie adecvate. Digitizarea rezolvă problemele ridicate de aceste două aspecte, aşa că am profitat de ea pentru a face cunoscute publicului larg valori altfel greu accesibile. De exemplu, cu ocazia realizării lucrării ***Cartea cu autograf în colecţiile Bibliotecii Judeţene „Petre Dulfu***," editată de biblioteca noastră în anul 2006, autor Corneliu Oneţ, s-a creat baza de date, ordonată alfabetic, a autografelor şi mărcilor de proprietate depistate, ele putând fi văzute şi reproduse, fără a mai recurge la original. Sub semnul aceleiaşi idei stă şi proiectul în derulare, **Miraj**, dedicat cărţii vechi, ce poate fi vizualizat din pagina web a bibliotecii. Regula este că, ori de câte ori este digitizat vreun document, produsul se păstrează pentru a evita repetarea operaţiei.

Nu cred că trebuie să ne temem de ziua când, totul fiind digitizat şi accesibil, colecţiile speciale vor deveni depozite-muzeu. Ziua aceea e încă foarte departe şi apoi, nu restricţionarea accesului la informaţii ne va face să supravieţuim, ci diversificarea ofertei de servicii. Mai poate fi luată în calcul, cred, şi o extindere periodică a limitei cronologice superioare a colecţiilor, pe măsura trecerii timpului.

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

B. Valorizarea patrimoniului local

Pornind de la constatarea că majoritatea solicitărilor cititorilor secţiei privesc chestiuni legate de Maramureş (în configuraţia actuală, dar şi cel istoric), la care se adaugă sentimentul personal de apartenenţă, mi-am propus să încerc o reconstituire a bibliografiei locale: lucrări despre Maramureş, lucrări ale autorilor maramureşeni şi lucrări tipărite în zonă, totul până la nivelul anului 1947, urmărind achiziţionarea, sau măcar reproducerea, celor pe care nu le avem în colecţii. Această bibliografie maramureşeană intenţionează să cuprindă şi articole din periodice, fragmente de lucrări, alături de imagini, fotografii şi hărţi privitoare la Maramureş, grupate în biblioteca digitală. Proiectul presupune o muncă continuă, cu finalizare îndepărtată (dacă nu incertă), aşa încât nu îi este dedicat un timp anumit ci, atunci când apare informaţia, cartea, imaginea, harta etc., procedez la înglobarea în bazele de date.

Am în vedere, pentru acest fond Maramureş, şi documente de istorie socială: corespondenţă, acte oficiale, fotografii etc., pentru identificarea căror am iniţiat o colaborare cu Filiala „Centrul de zi pentru vârstnici" al bibliotecii noastre. Subliniez că problema se pune mai mult în termenii de „informaţie," şi mai puţin în cei de „documente originale." Sigur că, pentru o reconstituire a atmosferei de epocă, amintirile lor ar putea fi surse deosebit de interesante şi ar merita consemnate, dar asta depăşeşte în totalitate proiectele bibliotecarului.

O întreţinere corespunzătoare a bazei de date pe teme de istorie locală presupune şi cunoaşterea lucrărilor ce apar în domeniu, atât restituiri, cât şi cercetare curentă. În această idee, de exemplu, utilizatorii sunt rugaţi ca, pe măsură ce-şi finalizează / publică lucrările realizate pe baza documentelor din colecţiile noastre, să ne indice locul de apariţie, să aducă spre achiziţionare sau chiar să doneze bibliotecii un exemplar (tipărit sau în format electronic). În anul acesta, subiectul predilect al vitrinei secţiei la care lucrez a fost „Lucrările cititorilor noştri," iniţiativă care s-a bucurat de succes, cititorii având de multe ori interese comune de informare. În concluzie, rămân la convingerea că urmărirea şi conservarea patrimoniului local este o misiune onorabilă pe care secţiile de colecţii speciale din localităţile mici şi cu un fond similar de documente pot să şi-o asume.

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

C. Mai mult decât bibliotecă, loc de împărtăşire a pasiunilor comune

Pentru a anima viaţa Secţiei Colecţii speciale, conform cerinţelor manageriale (dincolo de realizarea cataloagelor, de servirea cititorilor şi de expoziţiile ocazionale), am realizat câteva parteneriate şi activităţi cu public. Este vorba despre două ore de religie (în jurul cărţii româneşti vechi), două ore de sociologie, două de istorie locală, cu elevi de la colegiile din localitate şi un seminar de istoria presei, cu studenţi de la jurnalistică, realizate în anul şcolar trecut. Pe tema istoriei locale am mai avut o întâlnire cu publicul băimărean de vârsta a treia, sub genericul: „Călător printre amintiri." Toate au presupus efort şi oboseală, dar am înţeles că au fost apreciate de participanţi. Am încercat, de data asta fără să reuşesc, organizarea unui mic cerc de studii pe teme de istorie locală (a fost singura iniţiativă care nu a răspuns unei solicitări exterioare concrete).

În fidelizarea cititorilor a intervenit avantajul oraşului mic, în care oamenii cu preocupări comune ajung, inevitabil, să se cunoască. Pentru a răspunde dorinţei manifeste de comunicare şi schimb de informaţii, care ar fi putut perturba atmosfera de studiu, am amenajat un mic spaţiu pentru discuţii, separat de sala de lectură, organizarea secţiei permiţând acest lucru. Au fost situaţii în care cititorii şi-au fixat întâlniri la bibliotecă pentru schimbul de informaţii şi lucrări, de multe ori ajutându-se între ei mai mult decât bibliotecarul ar fi fost în stare să o facă. Ar putea fi începuturile unui club? E mult prea mult spus.

Şi cu aceasta mi-am încheiat sarcina asumată, de a scrie despre faţa lipsită de glorie, dar plină de căldură omenească şi aducătoare de satisfacţii sufleteşti a activităţii bibliotecarului de la colecţii speciale.

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)

Attempts of Diversification and Modernization of the Library Services Offered by the Special Collections

Abstract

It is well-known that after 1989, libraries have changed their politics concerning the access to special collections - ancient books, manuscripts, maps, images etc. - that became easier to search and study. This could be possible first, because of the attempts of promoting the ancient values, and second, because of the changes that took place in the educational and scientific fields (the growing number of researchers, historians, writers, students etc., whose interest in research and scientific writing has lately increased).

According to this bases, there are some directions that might be identified: a) finding of supplementary means of enriching the collections and communicate them to the readers, because it is well known that the quality of information offered to the public depends on the librarian' s knowledge about the collection he is working with. We must also consider up to date electronic possibilities, that enable us to create digital library (data bases containing digitized documents, images etc.); b) making the most of local patrimony, that requests, first of all, the creation of a data base, containing all the information we may collect about our county: books, articles, maps, images, correspondence, official papers etc.; c) the involving of the readers, that must be determined to come to library and like it; and that requests the laying out of a special place for talking and making the best of our time.

BDD-A19371 © 2007 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:04 UTC)